

Inventering av fladdermöss i Örebro län 2006 och 2007

- kompletteringar till 2005 års inventering

Inventering av fladdermöss i Örebro län 2006-2007

- komplettering till 2005 års inventering

Länsstyrelsen i Örebro län

Publikation nummer: 2008:46

Text: Håkan Ignell, Calluna AB, samt Henrik Josefsson och Lst Örebro

Fältarbete: John Askling och Håkan Ignell, Calluna AB samt Sofia Gylje, Noctula AB (fångst)

Fotografier: Håkan Ignell, Calluna AB och Henrik Josefsson, Lst Örebro

Layout: Henrik Josefsson, Lst Örebro

Kartor: Henrik Josefsson, Lst Örebro

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 Örebro,
tfn (vx): 019 - 19 30 00, www.lansstyrelsen.se/orebro

Kontaktperson: Inger Holst, Länsstyrelsen i Örebro län, tfn 019 - 19 35 45

Denna publikation bör citeras: Ignell, H. & Josefsson, H. 2007. Inventering av fladdermöss i Örebro län 2006 och 2007. Länsstyrelsen i Örebro län, publ.nr. 2008:46

Omslagsfoto: Vattenfladdermus på björkstam. Foto: Håkan Ignell, Calluna AB

Förord

Fladdermöss är en fascinerande artgrupp som ofta lever i människans närhet och som både engagerar och ibland även väcker starka känslor. Sverige har undertecknat den europeiska konventionen EUROBATS, vilket bland annat innebär att alla landets fladdermusarter är fridlysta. Vi har även förbundet oss att peka ut de platser som är viktiga för fladdermöss, samt att ta hänsyn till arterna på dessa platser. Några arter är dessutom hotade och återfinns i den nationella rödlistan.

Kännedomen om fladdermusfaunans utbredning i Örebro län har tidigare varit bristfällig. Resultaten från inventeringarna i den här rapporten ingår i en kartläggning av fladdermusfaunan i Örebro län. Under 2005 gjordes en bred inventering över hela länet då 57 utvalda lokaler besöktes. Resultaten visade på flera artrika lokaler i länet, ofta knutna till äldre herrgårdsmiljöer. I syfte att bredda och fördjupa kunskapen så gjordes därför ytterligare eftersök av fladdermöss under 2006 och 2007. Inventeringarna i rapporten har finansierats genom medel från åtgärdsprogram för hotade arter.

Henrik Josefsson

Koordinator åtgärdsprogram hotade arter

*Åtgärdsprogram
för hotade arter*

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Sammanfattning	2
Inledning	3
Metod	7
Resultat och diskussion	8
Eftersök av barbastell.....	8
Värdefulla fladdermuslokaler	8
Fynd av intressanta arter	9
Förekomst av kolonier eller individrika lokaler.....	10
Litteratur	12

Sammanfattning

Mellan åren 2005 och 2007 så har konsultfirman Calluna AB utfört inventeringar av fladdermöss i Örebro län. Under 2006 kompletterades en tidigare storskalig inventering från 2005 med återbesök i 12 områden och nyinventering av två områden. I fem av de återinventerade områdena ökade det totala artantalet och förutom Karlslund så kom även Äsplunda upp i sju arter. De är därmed de två artrikaste lokalerna i länet.

Inventeringen under 2007 bestod av nyinventering av nio områden, där målsättningen att eftersöka barbastell var drivande. Sedan tidigare är en population av barbastell känd från Karlsborg i angränsande kommun i Västra Götalands län. Eftersöket koncentrerades därför till de södra delarna av Askersund och Laxå kommuner. Inga fynd av barbastell gjordes dock under inventeringen.

Vid Göksholms slott noterades återigen den rödlistade trollfladdermusen under 2006, vilket tyder på att det finns en fast population i området. Den rödlistade fransfladdermusen noterades på fyra lokaler och misstänkta förekomster noterades på två lokaler. Under 2007 noterades en möjlig men ännu obekräftad observation av fransfladdermus vid Åboholm.

Under 2007 gjordes även fångstförsök i Länsstyrelsens regi, då konsulten Sofia Gylje (Noctula AB) besökte fem lokaler. På 28 av de 59 lokaler som inventerades 2005 och 2006 fanns indikationer på artkollektivet Mustasch/Brandts fladdermus, släktet *Myotis*. Mustaschfladdermusen är rödlistad (NT) och speciell hänsyn kan behöva tas där den förekommer. Arterna går inte att skilja åt genom ultraljudsdetektorn, utan det krävs fångst för att få en korrekt artbestämning. Fynd av Brandts fladdermus gjordes på en lokal, dock inga fynd av mustaschfladdermus.

Inledning

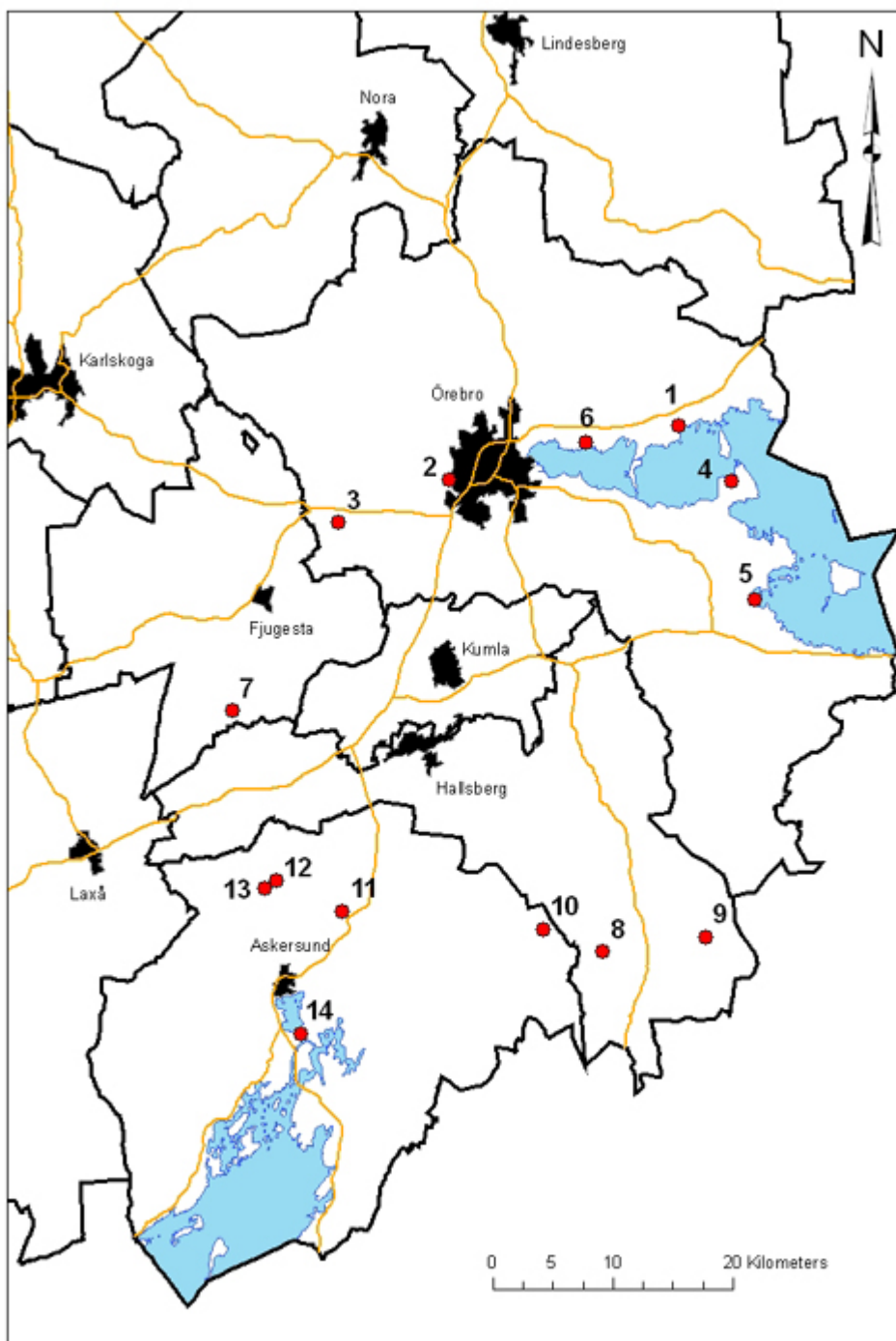
Syftet med inventeringarna är att öka kunskapen om fladdermusfaunan i länet och få kunskap om var i landskapet värdefulla miljöer för fladdermöss finns. De är kompletteringar till den mer omfattande inventeringen från 2005 och en del i arbetet med att kartlägga fladdermusfaunan i Örebro län. Inventeringarna mellan 2005 och 2007 med ultraljudsdetektor utfördes av Calluna AB.

Under sommaren 2005 inleddes arbetet med att inventera fladdermusfaunan i Örebro län genom att utvalda miljöer besöktes dagtid i fält samtidigt som nya miljöer eftersöktes. Natttid inventerades sedan 57 lokaler och av dem inventerades 20 stycken två gånger, en tre gånger och övriga besöktes en gång. Sammantaget genomfördes 79 besök natttid (Ignell 2006).

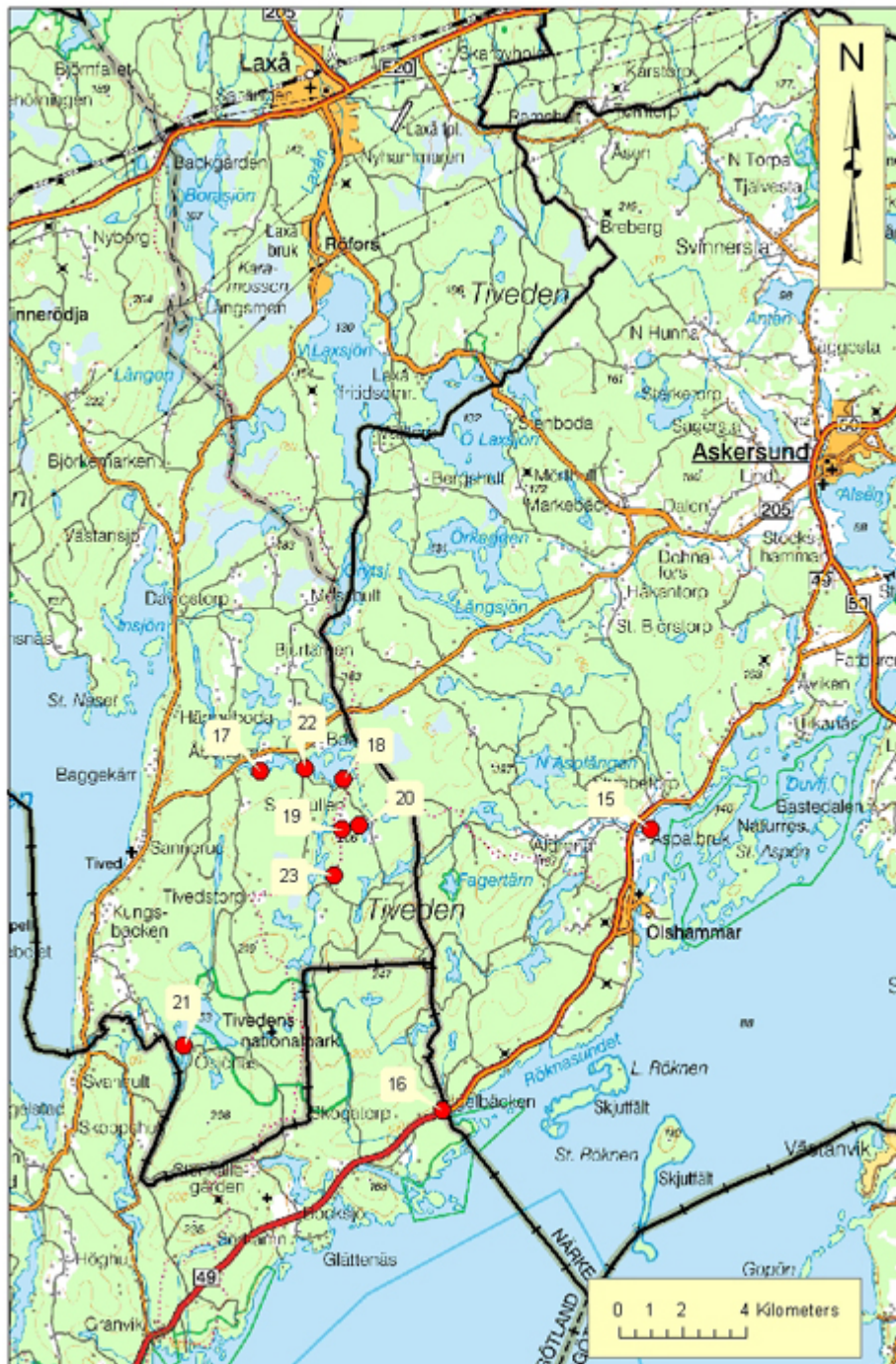
Under 2006 kompletterades insatsen med ytterligare 15 besök fördelade i 14 områden. Det rörde sig om återbesök på 12 lokaler från 2005 samt besök på två nya lokaler vid Vintrosa kyrka-Spånga och naturreservatet Kopparbergs äng. I Haddebo, som även besöktes under 2005, gjordes två besök under 2006 (tabell 1 & figur 1).

Tabell 1. Numrerad lista över de lokaler som inventerades under 2006 och 2007.

Nr.	Lokal	Kommun	Inventeringsår
1	Ekeberg	Örebro	2005, 2006
2	Karlslunds herrgård	Örebro	2005, 2006
3	Vintrosa kyrka-Spånga	Örebro	2006
4	Göksholms slott	Örebro	2005, 2006
5	Segersjö herrgård	Örebro	2005, 2006
6	Äsplunda	Örebro	2005, 2006
7	Trystorp slott	Lekeberg	2005, 2006
8	Haddebo	Hallsberg	2005, 2006
9	Boo	Hallsberg	2005, 2006
10	Kopparberg	Hallsberg	2006
11	Skyllberg	Askersund	2005, 2006
12	Snavlunda-Tjälvesta naturreservat	Askersund	2005, 2006
13	Tjälvestad säteri	Askersund	2005, 2006
14	Stjärnsunds slott	Askersund	2005, 2006
15	Aspa herrgård	Askersund	2007
16	Igelbäcken	Askersund	2007
17	Åboholm	Laxå	2007
18	Alebacken	Laxå	2007
19	Stora Ykullen (delområde A)	Laxå	2007
	Stora Ykullen (delområde B)		
	Stora Ykullen (delområde C)		
20	Sjöfallet	Laxå	2007
21	Ösjönäs	Laxå	2007
22	Stensjötorp	Laxå	2007
23	Kråkvattnet	Laxå	2007

Figur 1. Karta med lokalerna för 2006 års inventering. Tolv av dem var återbesök på lokaler från 2005, medan Vintrosa kyrka-Spånga (nr. 3) och naturreservatet Kopparbergs äng (nr.10) var nya lokaler. Listan över lokaler med nummer återfinns i tabell 1.

Figur 2. Karta över de lokaler som inventerades under 2007, med fokus på eftersök av barbastell. Listan över lokaler med nummer återfinns i tabell 1.

2007 besöktes nio områden som inte tidigare inventerats på fladdermöss i Askersunds och Laxå kommuner (tabell 1 & figur 2). Sedan tidigare är en population av barbastell känd från Karlsborg i angränsande kommun i Västra Götalands län. En målsättning med arbetet var därmed att eftersöka barbastell i området.

Fångst av fladdermöss gjordes vid totalt fem lokaler av Sofia Gylje (Noctula AB). Det var Karlslunds herrgård, Dyltabruk, Frösvidal och Närkes Kil (Trekanten) i Örebro kommun, samt Vintrosa kyrka i Lekebergs kommun (figur 3). På 28 av de 59 lokaler som inventerades 2005 och 2006 fanns indikationer på artkollektivet Mustasch/Brandts fladdermus, släktet *Myotis*. Mustaschfladdermusen är rödlistad (NT) och speciell hänsyn kan behöva tas där den förekommer. De två arterna går inte att skilja åt med hjälp av ultraljudsdetektor, utan det krävs fångst för att få en korrekt artbestämning genom att man tittar på tanduppsättningen.

Figur 3. De fem lokalerna där fångst av fladdermöss gjordes i mitten av juli 2007.

Metod

Inventeringarna som utfördes av Calluna AB under 2006 och 2007 gjordes genom att utvalda områden genomströvades nattetid och avlyssnades med en ultraljudsdetektor. Metodiken finns beskriven av Ahlén & de Jong (1996). Arbetet genomfördes på samma sätt som under 2005. För en mer utförlig beskrivning av metodiken hänvisas till 2005 års rapport (Ignell 2006). Utförliga inventeringsdata som klockslag, väderdata, m.m. är redovisade till länsstyrelsen i ett separat dokument.

Eftersöket under 2007 av barbastell skedde under fyra dagar i mitten av augusti. Den sena tidpunkten motiverades utifrån målsättningen att eftersöka barbastell. Då det förmodligen finns få individer på potentiella lokaler, så genomfördes inventeringen efter tidpunkten då artens reproduktion har skett. Det skulle i så fall öka möjligheterna att observera barbastell, då även ett eventuellt tillskott av unga individer har börjat röra sig i landskapet.

Fångsten, som gjordes av Noctula AB under 2007, gjordes med slöjnet med 16 mm maskstorlek. Nätet fästes på 5 meter långa teleskopmetspön och hölls intill de hål där fladdermössen antogs flyga ut. Rekognosering efter fångstplatser skedde dagtid. De utvalda lokalerna ingick i Callunas inventeringar under 2005-2007. Fångsten utfördes 12- 14 juli 2007.

Foto 1. Vid inventeringarna används en detektor som registrerar fladdermössens ultraljud. Många av arterna går att skilja åt genom frekvensen på deras jaktlåten. Foto: Henrik Josefsson

Resultat och diskussion

I tabell 2 redovisas antalet arter på respektive lokal för 2006 och 2007 och det totala antalet arter för 2005-2007.

Eftersök av barbastell

Totalt besöktes nio lokaler vid inventeringen under 2007 för ett riktat eftersök av barbastell. Tyvärr gjordes inga fynd av arten, även om flera andra intressanta arter hittades. Det går dock inte att utesluta att barbastellen trots detta kan förekomma kring gränsen mot Västra Götalands län i Örebro läns södra del.

Värdefulla fladdermuslokaler

När det gäller titeln som länets artrikaste område så får Karlslunds herrgård dela på förstaplatsen med Äsplunda, då långörad fladdermus påträffades där under 2006. I fem av de områden som återinventerades under 2006 noterades ytterligare arter eller indikationer på att en ny art skulle kunna finnas.

Trystorp slott begåvades med en ny art, nordisk fladdermus. Tyvärr kunde inte det kompletterande besöket påvisa någon av de tre arterna som det fanns en indikation på under 2005 års inventering, d v s mustasch/brandts fladdermus, gråskimlig- och stor fladdermus

I Skyllberg tillkom tre nya arter vilket var väntat då det var extremt låg aktivitet vid besöket 2005. Under 2006 hittades vattenfladdermus, nordisk fladdermus och stor fladdermus.

Vid inventeringen i Haddebo 2005 fanns indikationer på att fransfladdermus och mustasch/brandts fladdermus kunde finnas i området. Årets inventering bekräftade den förekomsten.

I Boo gjordes en ny notering som indikerar att långörad fladdermus ska adderas till artlistan.

Vid eftersöket av barbastell under 2007 så utmärkte sig två miljöer, Aspa herrgård och Alebacken, med vardera fem noterade arter. I båda miljöerna hittades vattenfladdermus, nordisk fladdermus, långörad fladdermus och mustasch/brandts fladdermus. Alebacken var dessutom ensam om stor fladdermus och vid Aspa bruk hittades dvärgfladdermus.

Tabell 2. Antalet noterade arter under 2006 och 2007 års inventering samt det sammanslagna antalet arter på respektive lokal för år 2005, 2006 och 2007. Heltal anger antalet bestämda arter och siffrorna inom parentes anger osäkra bestämningar. Kolumnen med nummer visar lokalernas nummer på kartorna i figur 1 och 2.

Nr.	Lokal	Kommun	Antal arter 2006	Antal arter 2007	Antal arter totalt 2005-2007
1	Ekeberg	Örebro	5 (1)		6
2	Karlslunds herrgård	Örebro	6		7
3	Vintrosa kyrka-Spånga	Örebro	3		3
4	Göksholms slott	Örebro	5		6 (1)
5	Segersjö herrgård	Örebro	5		6
6	Äsplunda	Örebro	5		7
7	Trystorp slott	Lekeberg	3		5 (3)
8	Haddebo	Hallsberg	6		6
9	Boo	Hallsberg	4 (1)		4 (2)
10	Kopparberg äng naturreservat	Hallsberg	5		5
11	Skyllberg	Askersund	3 (1)		4 (2)
12	Snavlunda-Tjälvesta naturreservat	Askersund	0		5 (1)
13	Tjälvesta säteri	Askersund	2		5
14	Stjärnsunds slott	Askersund	5		6
15	Aspa herrgård	Askersund		5	5
16	Igelbäcken	Askersund		3	3
17	Åboholm	Laxå		2(1)	2(1)
18	Alebacken	Laxå		5	5
19	Stora Ykullen (delområde A)	Laxå		3(1)	3(1)
	Stora Ykullen (delområde B)	Laxå		1	1
	Stora Ykullen (delområde C)	Laxå		2	2
20	Sjöfallet	Laxå		1(1)	1(1)
21	Ösjönäs	Laxå		2	2
22	Stensjötorp	Laxå		2(1)	2(1)
23	Kråkvattnet	Laxå		3	3

Fynd av intressanta arter

Några av artfynden från de två årens inventeringar är värda att lyfta fram.

Trollfladdermusen är en art som är sällsynt och upptagen i kategorin missgynnad (VU) i den svenska rödlistan (Gärdenfors 2005). Arten konstaterades för första gången på två platser i Örebro län vid 2005 års inventering. Den individrikaste lokalen återbesöktes under 2006 och nya observationer av trollfladdermus gjordes. Därmed är det mycket troligt att det finns en stadigvarande koloni vid Göksholms slott.

Fransfladdermusen, som är fördd till kategorin sårbar (NT) i rödlistan, noterades från fyra områden under 2006; Karlslund, Trystorp, Segersjö och Haddebo. Indikationer på förekomst av arten noterades vid Skyllberg och Ekeberg. I Ekeberg noterades arten under 2006. Under 2007 gjordes enbart en observation i Åboholm som inte helt säkert kan bekräftas.

Artkollektivet *mustasch/brandts fladdermus*, som inte går att skilja åt med ultraljudsdetektor, finns noterat i sju av de områden som inventerades 2006. Under 2007 observerades artkollektivet från fem områden. Lägg data till från 2005 års inventering så är den funnen på 15 av lokalerna. Mustaschfladdermusen är rödlistad (NT) vilket man bör ha i åtanke om t.ex. en exploatering eller liknande ingrepp ska göras i områdena. Det kan inte uteslutas att arten finns i någon av de angivna lokalerna.

Värt att notera kan också vara att *gråskimlig fladdermus* påträffades med ett nytt fynd i naturreservatet Kopparbergs äng och att *stor fladdermus* fördes till protokollet vid Skyllberg under 2006 och under 2007 så påträffades den vid Alebacken. Ingen av de två arterna är direkt vanliga i länet. Gråskimlig fladdermus är dessutom ofta svår att upptäcka i fält. Det är därför svårt att bedöma om den är sällsynt i länet eller underrepresenterad i inventeringarna.

Förekomst av kolonier eller individrika lokaler

Inga säkra kolonier observerades under 2006 års inventering. Möjligtvis kan man notera att av de normalt vanliga arterna vattenfladdermus och dvärgfladdermus är det uppskattade antalet individer högre vid några områden. Det kan bero på en god tillgång på lokal föda eller att en yngelkoloni finns i området. Exempel på sådana områden är Stjänsunds slott, Segersjö herrgård, Äsplunda och Haddebo. De är alla miljöer som är relativt artrika och som hyser goda betingelser för fladdermöss.

Under 2007 påträffades sannolikt en koloni av långörad fladdermus vid Alebacken. I övrigt påträffades få indikationer av kolonier på lokalerna. Det kan förklaras av att inventeringen genomfördes relativt sent på säsongen. Den sena tidpunkten motiverades utifrån målsättningen att eftersöka barbastell.

Fångst av fladdermöss

Syftet med fångstförsöken var att försöka skilja arterna Mustasch- och Brandts fladdermus åt, vilket inte är möjligt med ultraljudsdetektor. Resultatet från fångsten framgår av tabell 3. Vid ett bostadshus i Trekanten Närkes Kil fångades två individer av Brandts fladdermus, men inga fynd gjordes av mustaschfladdermus. Vid eventuellt nytt eftersök bör ett mer omfattande upprop efter hus med fladdermöss göras t.ex. via lokalpressen. Dessa arter föredrar att bo i bostadshus.

Tabell 3. Arter av fladdermöss och antal individer som fångades i juli 2007.

Lokal	Kommun	Art	Antal individer
Vintrosa kyrka	Lekeberg	Vattenfladdermus	1
Karlslunds herrgård	Örebro	Vattenfladdermus	3
Dyltabruk	Örebro	Vattenfladdermus	3
Frösvidal	Örebro	Dvärgfladdermus	4
Närkes Kil (Trekanten)	Örebro	Brandts fladdermus	2

Foto 2. Nordisk fladdermus är en vanlig art som finns i hela landet. Den har hittats på nästan alla undersökta lokaler under 2005 och 2006 och är starkt knuten till byggnader. Foto: Håkan Ignell

Litteratur

Ahlén, I. & de Jong, J. 1996. *Monitoring av artantal och populationstäthet hos fladdermöss.* Naturvårdsverket, Stockholm.

Gärdenfors, U. (ed) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005.* ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Ignell, H. 2006. *Inventering av fladdermöss i Örebro län 2005.* Länsstyrelsen i Örebro län, publ.nr. 2006: 19.

Foto 3. Vattenfladdermusen är en vanlig art i södra och mellersta Sverige. Den ses ofta jaga lågt flygandes över vattenytan, som här över en damm vid Frösvidal i Örebro kommun. Foto: Henrik Josefsson

Länsstyrelsen Örebro län

Postadress
701 86

Besök
Stortorget 22

Fax
019-19 30 10

Internet
www.t.lst.se

E-post
lansstyrelsen@t.lst.se

Tfn växel
019-19 30 00